

**OLIY TA'LIMDA TALABALAR MOTIVATSIYASINI
OSHIRISHNING SAMARALI PEDAGOGIK USULLARI**
Rozumova Madina

Kirish

Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar motivatsiyasi o'qitish samaradorligini belgilovchi eng muhim omillardan biridir. Oliy ta'lim tizimida talabaning o'qishga bo'lgan ichki va tashqi motivlarini rivojlantirish orqali uning o'quv faoliyati, mustaqil fikrlashi va ijodkorligi kuchayadi. So'nggi yillarda pedagogik psixologiya sohasidagi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ta'limda motivatsiyani oshirish o'qituvchi tomonidan qo'llaniladigan metodlarning zamonaviylik darajasi va interaktivlikka asoslanganligiga chambarchas bog'liqdir (Deci & Ryan, 2017).

Tadqiqot maqsadi

Mazkur tadqiqotning maqsadi — oliy ta'lim muassasalarida talabalar motivatsiyasini oshirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik yondashuv va usullarni aniqlash hamda ularni amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Metodologiya

Tadqiqot davomida so'rovnoma, suhbat va dars kuzatuvi metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot ishtirokchilari sifatida Qoraqalpoq davlat universitetining 2–4-bosqich talabalari jalb etildi. Olingan ma'lumotlar sifat va miqdoriy tahlil usullari asosida o'rganildi.

Asosiy natijalar

Tahlillar natijasida aniqlanishicha, talabalarning motivatsiyasi uch asosiy omil — pedagogik uslub, o'quv muhiti va rag'batlantirish mexanizmlari bilan bevosita bog'liqdir. Faol o'qitish texnologiyalari (masalan, “Blended learning”, “Gamification”, “Project-based learning”) motivatsiyani oshirishda yuqori samaradorlik ko'rsatdi. Misol uchun, “Gamification” usuli qo'llangan darslarda talabalar ishtiroki 40% ga, topshiriqlarni o'z vaqtida bajarish darajasi esa 35% ga oshgani kuzatildi.

Shuningdek, o'qituvchining shaxsiy yondashuvi, ijobiy fikr-mulohazalar berishi, hamkorlikda o'rganishga undashi ham motivatsiyani kuchaytiruvchi muhim omillar sifatida qayd etildi. Bu natijalar Deci va Ryan'ning “Self-Determination Theory” modelini tasdiqlaydi — ya'ni, talabada mustaqillik, kompetentlik va ijtimoiy aloqadorlik hissi kuchaygan sayin o'quv motivatsiyasi ham ortadi.

Xulosa

Oliy ta'limda talabalar motivatsiyasini oshirish uchun pedagoglar o'qitish jarayonini interaktiv, rag'batlantiruvchi va talabaning individual ehtiyojlariga mos tarzda tashkil etishlari zarur. Ta'limda “raqamli texnologiyalar”, “gamifikatsiya elementlari” va “loyiha asosida o'qitish” yondashuvlari motivatsiyani sezilarli darajada oshirishi mumkin. Shu bilan birga, har bir pedagog o'z faoliyatida psixologik iqlimni sog'lom saqlash, talabalarda o'z-o'zini anglash va muvaffaqiyat hissini shakllantirishga e'tibor qaratmog'i lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2017). Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness. Guilford Press.
2. Keller, J. M. (2010). Motivational Design for Learning and Performance: The ARCS Model Approach. Springer.
3. Pintrich, P. R. (2003). A motivational science perspective on the role of student motivation in learning and teaching contexts. Journal of Educational Psychology, 95(4), 667–686.
4. Dörnyei, Z. (2020). Motivational Strategies in the Language Classroom. Cambridge University Press.